

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права

Кафедра історії

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ПРАКТИКА ВИРОБНИЧА (ЗА ПРЕДМЕТНИМИ СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ)

Рівень вищої освіти	Перший рівень
Спеціальність: освітня програма	014 Середня освіта: Середня освіта (Історія)

Затверджено рішенням Ради з якості ННП

Голова Ради з якості ННП
Стогова Ольга Володимирівна

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Нестеренко Вадим Анатолійович

Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проєктної групи (РПГ) освітньої програми Середня освіта (Історія)	Керівник РПГ (гарант програми) Гончаренко Анатолій Володимирович
Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра історії	Завідувач кафедри Дегтярьов Сергій Іванович

СИЛАБУС

1. Загальна інформація про освітній компонент

Повна назва	Практика виробнича (за предметними спеціальностями)
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра історії
Розробник(и)	Нестеренко Вадим Анатолійович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість	один семестр
Обсяг	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 150 год. становить самостійна робота.
Мова підготовки	Українська

2. Місце освітнього компонента в освітній програмі

Статус	Обов'язковий освітній компонент для освітньої програми "Середня освіта (Історія)"
Передумови	Археологія, Джерелознавство та архівознавство, Спеціальні історичні дисципліни, Пам'яткознавство та музейна справа
Додаткові умови	Давня та середньовічна історія України
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета освітнього компонента

Закріплення теоретичних знань з навчальних дисциплін «Археологія», "Пам'яткознавство та музейна справа", "Архівознавство". Вироблення навичок ідентифікації археологічних пам'яток та практичного застосування знань щодо методики їх досліджень та камеральної обробки отриманих матеріалів. Поглиблення знань з методики музейної діяльності, формування вміння та навичок практичної роботи з музейними предметами а архівною документацією.

4. Зміст освітнього компонента

Навчальна практики з «Археології» є важливою складовою підготовки висококваліфікованих фахівців за спеціальністю 032 «Історія та археологія». Її метою є ознайомлення здобувачів вищої освіти із сучасними методами польових археологічних досліджень, набуття ними навичок роботи в археологічних експедиціях, архівних і музейних установах закріплення знань із теоретичного курсу «Археологія», "Пам'яткознавство та музейна справа", "Архівознавство". Здобувачі також ознайомлюються зі статтями Законів України «Про

охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», що стосуються археологічних пам'яток, положенням про Відкритий лист.

5. Очікувані результати навчання

Після успішного проходження здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Знати та дотримуватися вимог Державного стандарту базової середньої освіти у професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності.
PH15	Використовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі та для професійного розвитку, створювати та використовувати цифрові освітні ресурси.
PH17	Використовувати навчально-методичний інструментарій, обладнання навчального й загального призначення для кабінетів (за предметними спеціальностями); мультимедійне обладнання в освітньому процесі.
PH27	Знати умови надання домедичної допомоги відповідно до законодавства, розпізнавати зовнішні ознаки погіршення самопочуття людини.
PH29	Планувати освітній процес на основі освітньої програми закладу освіти і навчальних програм з предметів (інтегрованих курсів) з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

6. Роль освітнього компонента у досягненні програмних результатів

Програмні результати, досягнення яких забезпечує освітній компонент:

Для спеціальності 014 Середня освіта:

ПР1	Виявляти системне мислення, встановлювати взаємозв'язки між історичними процесами на локальному, європейському, глобальному рівнях у контексті відповідних епох.
ПР2	Висвітлювати історичний процес об'єктивно на основі різноманітних джерел, трактувань; виважено представляти контроверсійні та суперечливі теми; виявляти стійкість до маніпуляції суспільною свідомістю навколо історичних подій та їх інтерпретацій; розуміти соціальні наслідки зловживання історією.
ПР3	Аналізувати загальні й специфічні риси розвитку історії України та всесвітньої історії, характеризувати різноманіття культур і національних спільнот; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських, європейських і національних цінностей.
ПР4	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПР5	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПР8	Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
ПР9	Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПР11	Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та педагогіки.
------	---

7. Роль освітнього компонента у формуванні соціальних навичок

Загальні компетентності та соціальні навички, формування яких забезпечує освітній компонент:

СН7	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
СН11	Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.
СН12	Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

8. Види навчальної діяльності

НД1	Археологічні розвідки. Визначення ознак археологічних пам'яток. Студенти знайомляться з основними видами археологічних розвідок, зокрема візуальною та інструментальною. Визначають основні ознаки археологічних пам'яток, характерних для місцевості де проходить практика. Термін виконання – протягом практики. Ознайомлення з організаційною структурою музейної установи, правилами внутрішнього розпорядку, методичним забезпеченням, а також функціонуванням навчально-методичних та наукових структур закладу. Знайомство з основними напрямками діяльності музею. Відвідування постійних музейних експозицій і тимчасових тематичних виставок. Термін виконання – протягом практики. / Знайомство з умовами роботи в архівних установах.
НД2	Розбивка розкопу. Під керівництвом досвідчених науковців відбувається визначення площі майбутнього розкопу, визначення нульового реперу (точки відліку), орієнтування розкопу за сторонами світу, поділ площі розкопу на квадрати, побудова яких перевіряється методом єгипетського трикутника. Термін виконання – протягом практики. / Вивчення колекцій, окремих музейних матеріалів під керівництвом співробітника музею. Термін виконання – протягом практики. / Екскурсія у сховище документів архіву, знайомство з відділами архіву.
НД3	Археологічні розкопки. Участь студентів у процесі розкриття пам'ятки, спостереження за ґрунтом, його структурою та кольором з метою виявлення археологічних об'єктів. Формування бровок, зачистка їх для графічного відтворення стратиграфії, участь у вимірах для польових креслень, виявлення індивідуальних (з нанесенням на загальний план розкопу) та масових знахідок, зокрема шляхом просіювання ґрунту, біологічних решток методом флотації. Термін виконання – протягом практики. / Практичні заняття у фондах музею під керівництвом співробітника музею. Знайомство з описами, фондами, вивчення окремих експонатів, складання їх характеристик. Термін виконання – протягом практики.

НД4	Розчистка об'єктів. Визначення кордонів об'єкту, переріз об'єкту, вибирання ґрунту для повного вивільнення давньої поверхні, в похованнях розчистка кістяка або решток кремації, креслення плану і перерізів, фіксація знахідок. Термін виконання – протягом практики. / Формування навичок збору, обліку та первинної обробки музейних матеріалів, визначення цінності музейного експоната, місця зберігання, знань про первинну обробку й схоронності музейного експоната. Практична робота під керівництвом співробітника музею. Термін виконання – протягом практики. / Знайомство з роботою відділу використання інформації документів.
НД5	Графічна і фотофіксація процесу польових археологічних досліджень. Участь у кресленні планів, стратиграфії бровок, перерізів, замальовці знахідок. Підготовка об'єктів до фотографування. Термін виконання – протягом практики. / Робота в експозиції: детальне ознайомлення з експозицією (розділи, теми, засоби показу), аналіз експозиції музею за розділами. Робота під керівництвом екскурсовода. Самостійна підготовка екскурсії по одному з розділів експозиції (письмове оформлення). Проведення та оцінка екскурсії. Термін виконання – протягом практики. / Знайомство з роботою відділу звернень громадян, діловодного забезпечення та контролю.
НД6	Індивідуальні та масові археологічні знахідки, їх очистка та консервація. Освоєння правил очистки археологічних знахідок із різних матеріалів (камінь, кераміка, дерево, метал). Термін виконання – протягом практики. Шифрування археологічних знахідок. Складання польового опису знахідок. Нанесення на археологічні знахідки скорочених відомостей про місце знахідки і приналежність вказаній пам'ятці - шифрування. Участь у складанні польового опису знахідок, розподіл їх на групи для внесення інформації в реєстр. / Ознайомлення роботою відділу формування Національного архівного фонду, діловодства та науково-технічного опрацювання документів.

9. Методи викладання, навчання

Освітній компонент передбачає навчання через:

МН1	Практикоорієнтоване навчання
МН2	Командно-орієнтоване навчання (ТВЛ)
МН3	Навчання на основі досвіду.

Здійснення археологічних досліджень в ході польових розкопок під керівництвом наукового керівника. Самостійному навчанню сприятиме: реалізація індивідуальних завдань в ході розкопок, що дозволятиме сформувавши професійні навички та вміння для вирішення конкретних навчальних та наукових задач. Формування навичок роботи у колективі та спілкування зі студентами. Музейна практика спрямована не тільки на практичне знайомство з музейною справою, а й на вдосконалення риторичної майстерності, оволодіння жанром екскурсійної мови та іншими формами наукового спілкування, що значно збільшує комунікативний потенціал особистості, формує її комунікативну компетенцію. Під час підготовки до звіту за результатами навчальної практики з археології (музейної, архівної) здобувачі розвиватимуть навички самостійного навчання, критичного аналізу, а також удосконалюватимуть дослідницькі вміння.

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Оцінювання здійснюється за такою шкалою:

Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 настанови викладача, що керує практикою;	Перед та в ході проходження практики (археологічної, музейної, архівної) здобувач проходить її під безпосереднім наглядом керівника практики та керівника/представника бази практики й отримує постійні настанови.	в ході практики	безпосередні настанови
МФО2 консультування та настанови щодо виконання індивідуальних завдань, написання звіту,	Керівник практики або представник-керівник від бази практики можуть надавати індивідуальні завдання, проводити консультації з окремими здобувачами в процесі практики та підготовки звіту практики. Виконання індивідуальних завдань (в ході фондової та експозиційної роботи) музею.	в ході практики	настанови викладача, перевірка звіту
МФО3 обговорення здобувачами виконаних завдань практики, своєчасна підготовка звіту з практики	В ході практики (археологічної, музейної, архівної) здобувачі обговорюють з керівником її етапи та результати, які заносять у щоденник. На основі цих матеріалів та виконаних індивідуальних завдань, по закінченні практики готується підсумковий звіт.	в ході практики	спілкування з керівником практики

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
--	----------------	----------------	-------------------

МСО1 дотримання настанов керівника практики в ході практики	Проходження практики (археологічної, музейної, архівної) відбувається в особливих умовах баз практики. Такі умови вимагають суворого виконання норм внутрішнього розпорядку і правил техніки безпеки, дотримання настанов керівника практики та керівника/представника від бази практики.	протягом практики	безпосереднє спілкування з керівником
МСО2 виконання індивідуальних завдань	Індивідуальні завдання (з археологічної, музейної, архівної діяльності) надаються здобувачам із метою здобуття ними під час практики вмінь та навичок самостійного вирішення виробничих, наукових або організаційних питань. Виконання одного або декількох завдань активізує діяльність студентів, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу та робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.	протягом практики	безпосереднє спілкування з керівником
МСО3 захист результатів навчальної практики. Здобувач не допускається до захисту результатів практики, якщо не представив звіту з практики у встановлений керівником час.	Здобувач-практикант здає на кафедру разом із щоденником практики звіт (з археологічної, музейної, архівної). У ньому потрібно коротко й конкретно описати роботу, виконану особисто здобувачем. Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики відводять 2-3 дні наприкінці практики. Підсумки практики підбивають у процесі складання здобувачем заліку. Оцінку з практики враховують нарівні з іншими, що отримує здобувач у ході екзаменаційних сесій.	згідно розкладу	перевірка звіту керівником практики

Здобувач вищої освіти має можливість отримати максимальні бали відповідно до видів завдань за таким переліком:

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення	100 балів	
МСО1. дотримання настанов керівника практики в ході практики	60	
	60	Ні
МСО2. виконання індивідуальних завдань	30	

		30	Ні
МСОЗ. захист результатів навчальної практики. Здобувач не допускається до захисту результатів практики, якщо не представив звіту з практики у встановлений керівником час.		10	
		10	Ні

Здобувач не допускається до захисту практики, якщо не представив звіту з практики, або не виконав в обсязі 50 % практичного індивідуального завдання.

11. Ресурсне забезпечення

11.1 Засоби навчання

ЗН1	використання обладнання, що надає база практики
ЗН2	комп'ютери, комп'ютерні мережі та системи
ЗН3	мобільні пристрої
ЗН4	бібліотечні фонди СумДУ

Засоби навчання забезпечуються базами практики.

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	5120 Методичні вказівки до проходження навчальної практики з курсу «Археологія» / укладач: В. А. Нестеренко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 29 с.
2	1. 5319 Методичні вказівки щодо проходження виробничої практики 1 (музейної) / укладачі: А. І. Зякун, С. І. Дегтярьов. Суми : Сумський державний університет, 2022. 18 с.
3	Архівознавство: Підручник для вузів / Я.С. Калакура, І.Б. Матяш, Г.В. Боряк, Л.А. Дубровіна. К., 2020. 356 с.
4	Вступ до музеєзнавства і пам'яткознавства: навч. посіб. / за ред. О. Гончарової, С. Пустовалова. Київ: Ліра-К, 2020. 490 с.
Допоміжна література	
1	Матяш І. Архівознавство. Методологічні засади розвитку. К. НАУКМА, 2018, 516 с.
2	Вербицька, П. В. Музей як комунікативний та освітній простір [Текст] : навч. посіб. Львів : Вид-во "Львівська політехніка", 2017. 232 с.
3	Закон України «Про охорону археологічної спадщини». http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1626-15
4	Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини. http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/Ukrainian/143-Ukrainian.pdf
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	https://arheologija.ru/martynov-sher-metodyi-arheologicheskogo-issledovaniya/

2	Спілка археологів України (монографії, підручники) / http://vgosau.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=95&Itemid=172
3	Журнал "Археологія" / http://www.vgosau.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=93&Itemid

12. Бази практики

Археологічні експедиції Інституту археології НАН України
Комунальний заклад Сумської обласної ради Сумський обласний краєзнавчий музей

13. Політики

13.1 Політика щодо академічної доброчесності

Всі роботи, визначені програмою практики, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації списування.

Всі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час виконання практики неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету. У разі, якщо керівником практики виявлено порушення академічної доброчесності з боку здобувача вищої освіти під час виконання практики, керівник практики має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового завдання із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
- відмовити в перескладанні письмового контролю.

13.2 Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань

Політика використання інструментів штучного інтелекту (ChatGPT, Tome тощо) оголошується викладачем на початку курсу.

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

13.3 Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

При використанні здобувачами освіти матеріалів з джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених силабусом та регламентом навчальної дисципліни, вони обов'язково мають дотримуватись умов ліцензій Creative Commons на використання об'єктів авторського права.

13.4 Політика щодо відвідування

Відвідування бази практики є обов'язковим. Графік перебування здобувача на базі практики визначає керівник практики від підприємства (організації, установи).

13.5 Політика щодо дедлайнів та перескладання

До початку практики здобувач отримує від керівника практики програму проходження практики та методичні рекомендації щодо оформлення звіту.

13.6 Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарженню можуть підлягати результати оцінювання.

Для цього здобувач має подати апеляцію на ім'я директора/декана у день проведення атестаційного заходу чи після оголошення результатів його складання, але не пізніше наступного робочого дня.

За розпорядженням директора/декана створюється комісія з розгляду апеляції. За рішенням апеляційної комісії оцінка може змінюватися у разі встановлення порушень під час проведення атестацій.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ